

REEMIGRACIJOS LIETUVOS RAJONUOSE SITUACIJA IR PARTNERYSTĖ

Indrė RIMKIENĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: norkaityte.indrux@gmail.com

Santrauka

Tyrimų objektas – Šilutės rajono savivaldybės ir vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ partnerystės vaidmuo įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvensenos kokybei“, skirtą pagerinti reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus.

Tyrimų metodai. Atliekant Šilutės rajono savivaldybės ir vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ partnerystės vaidmenį įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvensenos kokybei“, skirtą pagerinti reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus, buvo taikomi keli tyrimų metodai: teorinis – mokslinės literatūros analizė, kurios metu pateikiamas partnerystės apibūdinimas ir apžvelgiama partnerystės reikšmė įgyvendinant rajono vietos plėtros strategijas, projektus; kiekybinis – statistinis tyrimas, kurio metu buvo sisteminami, analizuojami ir vertinami surinkti statistiniai duomenys. Atliekant reemigracijos procesų Lietuvoje analizę buvo pasitelkta Lietuvos statistikos departamento 2012–2021 metų statistiniais duomenimis. Šie duomenys padeda nustatyti reemigracijos ir imigracijos tendencijų palyginimą, apžvelgti reemigravusių asmenų užimtumą bei dalyvavimo reemigracijos partnerystės programose tendencijas.

Apibendrinti tyrimų rezultatai, jų interpretacija, išvados. Pagal atliktą statistinių duomenų analizę galima teigti, kad analizuojamu 2012–2021 m. laikotarpiu dėl 2012–2013 m. įvykusios ekonominės krizės nemažas skaičius gyventojų pradėjo emigruoti į užsienio šalis, tačiau trečdalis Lietuvos piliečių analizuojamu laikotarpiu reemigravo į Lietuvą. Reemigracijos procesams įtakos turėjo ekonominio ir socialinio stabilumo užsienio šalyse užtikrintumo emigrantams trūkumas, neigiamas požiūris į emigrantus, prastos įsidarbinimo galimybės, mokslų baigimas ir negalėjimas po mokslų užsienyje įsidarbinti pagal įgytą specialybę, šalies elgesys, nepripratimas prie užsienio šalies kultūros ir daugelis kitų veiksnių. Nemažą reikšmę apsisprendimui turėjo ir Lietuvoje taikomos reemigracijos programos, kurios padėjo grįžus į Lietuvą resocializuotis ir integruotis.

Vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ ir Šilutės rajono savivaldybės partnerystė įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvensenos kokybei“, gali pagerinti reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus, padėti pasiekti projekto tikslą, kuris nukreiptas į sugrįžusių iš emigracijos šalis piliečių, imigrantų (kuriems priskiriami ir pabėgėliai) integraciją Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: partnerystė, partnerystės projektas, reemigracija

Įvadas

Tyrimo aktualumas ir naujumas. Lietuvai 2004 metais tapus Europos Sąjungos (toliau – ES) nare, atsivėrė palankios galimybės šalies atskirų rajonų infrastruktūros vystymui bei žemės ūkio plėtrai. Per kelerius Lietuvos narystės dešimtmečius ES, valstybėje buvo įgyvendinamos beveik penkios ES struktūrinių fondų paramos programos. Šių programų pagrindinis tikslas – skatinti atskirų Lietuvos rajonų vystymąsi ir infrastruktūros plėtros procesus, taip sumažinant šių rajonų ekonominius ir socialinius skirtumus, skatinant naujų darbo vietų kūrimą bei padedant į šiuos rajonus iš kitų pasaulio valstybių reemigruojantiems šių rajonų gyventojams adaptuotis ir integruotis (Nadler, Kovacs, Grotius, Lang, 2016).

2004 m. lietuvių migracijos skaičius sudarė – 22,7 tūkst., o įstojus į ES 2004 m. migracija išaugo net iki 32,5 tūkst., o 2021 m. – iki 48,1 tūkst. (tai sudarė 15,6 tūkst. daugiau nei 2004 m.) šalies gyventojų, o tais pačiais metais į Lietuvą reemigravusių asmenų skaičius sudarė apie dešimtadalį visų migravusių iš Lietuvos piliečių skaičių (Lietuvos migracijos departamentas, 2022). Reemigruojantiems piliečiams Lietuvos rajonuose privalo būti sudaromos palankios integracijos

sąlygos bei sukurtos darbo vietos, kurios daugumoje šalies rajonų kaip ir infrastruktūros plėtra įgyvendinami taikant ES struktūrines programas.

ES struktūrinių programų įgyvendinimo procesuose ypatingą reikšmę turi Lietuvos rajonų vietos savivaldos institucijų bei vietos veiklos grupių partnerystė rengiant projektus. Partnerystės projektų rengimas nukreiptas užtikrinti atskiruose šalies rajonuose socialinio- ekonominio vystymosi procesus, paskatinti naujų ekonominių ūkio šakų kūrimą ir suteikti galimybes reemigruojantiems asmenims integruotis ir adaptuotis grįžus gyventi į vieną iš šalies rajonų, vietos veiklos grupėms ir vietos savivaldos institucijoms palaikant partnerystės ryšius rengiant, įgyvendinant bei iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojant partnerystės projektus (Hausmann, Nedolkoska, 2017).

Siekiant įvertinti partnerystės vaidmenį įgyvendinant vietos plėtros strategijas taikant ES struktūrinių fondų paramą, buvo analizuojama Šilutės rajono savivaldybės partnerystė su vietos veiklos grupėmis „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“ ir „Žuvėjų kraštas“.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti reemigracijos Lietuvos rajonuose situaciją ir numatyti partnerystės projektą, kuris pagerintų reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus.

Tiksli pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti partnerystės sampratą rajono vietos plėtros strategijų įgyvendinimo kontekste;
2. Išnagrinėti reemigracijos sampratą, klasifikacijas bei reemigracijos procesų metu taikomas adaptacijos ir integracijos strategijas;
3. Apžvelgti vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ ir Šilutės rajono savivaldybės partnerystės vaidmenį įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvenamosios kokybei“.

Tyrimų objektas ir metodai

Tyrimų objektas – Šilutės rajono savivaldybės ir vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ partnerystės vaidmuo įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvenamosios kokybei“, skirtą pagerinti reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus.

Tyrimų metodai:

1. Teorinis – mokslinės literatūros analizė, kurios metu pateikiamas partnerystės apibūdinimas ir apžvelgiama partnerystės reikšmė įgyvendinant rajono vietos plėtros strategijas, projektus.

2. Kiekybinis – statistinis tyrimas. Taikant *statistinių duomenų analizės metodą* (Kardelis, 2016), atliekamas surinktų statistinių duomenų sisteminimas, analizė ir vertinimas. Atliekant reemigracijos procesų Lietuvoje analizę, pasitelkti Lietuvos statistikos departamento 2012–2021 metų statistiniai duomenys. Analizuoti šie rodikliai: 2012–2021 m. laikotarpiu į Lietuvą reemigruvusių asmenų skaičius, 2012–2021 m. laikotarpio reemigracija į Lietuvą ir emigracija iš Lietuvos, 2012–2021 m. laikotarpio reemigracija iš ES ir kitų pasaulio šalių, 2012–2021 m. laikotarpiu į Lietuvą reemigruvusių asmenų skaičius pagal priežastis / tikslus, 2012–2021 m. laikotarpiu į Lietuvą reemigruvusių asmenų užimtumas. Šie rodikliai padeda palyginti reemigracijos ir imigracijos tendencijas, apžvelgti reemigruvusių asmenų užimtumą bei identifikuoti dalyvavimo reemigracijos partnerystės programose tendencijas.

Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas

Partnerystės ir reemigracijos teorinė apibrėžtis

Partnerystė – tai valstybėje, jos teritoriniuose vienetuose bei rajonuose įgyvendinami administraciniai procesai, kurių pagrindinis tikslas – organizuoti vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą su privačiomis organizacijomis bei vietos veiklos grupėmis, siekiant vystyti rajonų bei teritorinių valstybės vienetų infrastruktūrą (Cook, 2022).

Anot E Sarig (2015), *partnerystės terminas* įvardijamas kaip vietos savivaldos institucijų ir nevyriausybinų organizacijų (toliau – NVO) bendradarbiavimo procesai, kurie nukreipti užtikrinti šalies savivaldos institucijoms priklausančių teritorinių vienetų infrastruktūros plėtrą. B. Ambrose-Oji (2022) teigimu, *partnerystė* įvardijama kaip vietos savivaldos institucijų ir vietos veiklos grupių bendradarbiavimas, nukreiptas įgyvendinti savivaldybių teritorijų infrastruktūros plėtros procesus, pasitelkiant ES struktūrinių fondų teikiamą paramą. ES struktūrinių fondų paramos skyrimo ir teikimo procesas apima keletą etapų: partnerystės projektų veiksmų programos planavimą, įgyvendinimo ir stebėsenos procesų įgyvendinimą, projekto partnerių dalyvavimą įgyvendinant partnerystės programas bei partnerystės programų įgyvendinimo kontrolės vykdymą.

Partnerystės procesų planavimas bei įgyvendinimas apima dvi dimensijas (Cook, 2022):

➤ Vertikalią partnerystę – šios partnerystės įgyvendinimo metu formuojamas vertikalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas tarp ES valstybių narių ir Europos Komisijos;

➤ Horizontalią partnerystę – šios partnerystės metu vykdomi ES struktūrinių fondų paramos valdymo procesai, kurie paskirstomi tarp atsakingų už paramos teikimą institucijų, bei bendradarbiaujama su partneriais įgyvendinant partnerystės projektus. Horizontalios partnerystės pavyzdžiu gali būti įvardijamas Šilutės rajono savivaldybės ir vietos

veiklos grupių „Lamos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ partnerystės procesai, nukreipti įgyvendinti rajono vietos plėtros strategijas ir projektus.

ES struktūrinių programų įgyvendinimo procesuose ypač svarbų vaidmenį atlieka Lietuvos rajonų vietos savivaldos institucijų bei vietos veiklos grupių partnerystės, rengiant projektus, suteikiant galimybes reemigruojantiems asmenims integruotis ir adaptuotis. *Reemigracija* – tai gyventojų migracija iš užsienio šalies ir grįžimas į gimtąją šalį (Naudė, Siegel, Marchand, 2017). J. P. Cessarino (2019) pateikia *savanoriškos reemigracijos klasifikacijų apžvalgą*:

Laikinoji reemigracija – tai migracija, turinti konkretų motyvą ir tikslą (dirbti, mokytis, šeimos susijungimo tikslu ir kt.) Šiems motyvams išnykus, migrantai grįžta į kilmės valstybę arba persikelia į kitą. Pastovioji reemigracija nuo laikinosios skiriasi laiko atžvilgiu. Tokie reemigrantai atvyksta norėdami nuolat apsistoti priimančioje valstybėje. Šiai reemigracijos rūšiai priskiriama ir turistinė bei sezoninė reemigracijos.

Apykaitinė reemigracija – tai reemigracijos ciklas, kai migrantas išvyksta iš savo kilmės valstybės, apsistoja tam tikram laikui kitoje valstybėje, grįžta į savo kilmės valstybę ir vėl pakartotinai vyksta į užsienio valstybę. Pažymėtina, kad visos reemigrantų grupės daro įtaką šalies vystymuisi naudinga linkme, iš trečiųjų šalių, atvykstančių darbo, studijų, šeimos sujungimo tikslais.

Pastovioji migracija – įvardijama kaip reemigracijos procesas, kuris vyksta nuolat arba periodiškai, reemigrantams darbo, mokslų, sujungimo su šeima tikslais ilgiam laikotarpiui atvykstant į užsienio valstybę. Šios reemigracijos rūšiai gali būti priskiriama ir vidinė reemigracija, vykstanti tarp ES valstybių, t. y. šių valstybių viduje.

Nesavanoriška reemigracija – šios reemigracijos rūšiai priskiriama priverstinė reemigracija. Šios reemigracijos paplitimą Lietuvoje, kaip ir daugumoje ES valstybių, per pastaruosius kelerius metus tapo labiausiai aktualizuojamu ir probleminiu aspektu.

Įgyvendinant reemigravusių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus prireikia kurti optimalius metodus bei technologijas (Villarreal, Tamborini, 2018). Anot J. Wahba (2015), šalyse reemigrantams formuojama socialinė politika bei įgyvendinamos reemigracijos politikos atitinkamos funkcijos, susijusios su reemigravusių asmenų adaptacijos ir integracijos procesais. V. Platačiūtė (2015) pabrėžia, kad reemigravę asmenys susiduria su įvairiomis adaptacijos ir integracijos problemomis priimančioje visuomenėje. Anot autorės, siekiant suprasti šio proceso ypatumus, svarbu apžvelgti adaptacijos ir integracijos sampratas. G. J. Abel, N. Sander (2014) teigia, kad *integracija* apibrėžiama kaip dvišalis procesas, kuriame dalyvauja ir priimančioji visuomenė, ir reemigravę asmenys. Šis procesas reikalauja abipusių įsipareigojimų ir apima abiejų šalių teises ir pareigas – būtina, kad atsakomybę už integravimąsi priimančioje visuomenėje, prisiimtų tiek reemigravusieji asmenys, tiek ir priimančioji visuomenė.. Europos integracijos darbotvarkėje pabrėžiama, kad integracija turėtų būti suvokiama ir pripažįstama kaip tęstinis procesas, o ne kaip tarpinis etapas.

Reemigravusių asmenų integraciją sudaro integracija į darbo rinką, švietimo, apgyvendinimo, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų sektorius bei socialinė integracija kuriant ir stiprinant reemigravusių asmenų socialinius ryšius su priimančios valstybės institucijomis ir visuomene (Azose, Raftery, 2019). J. E. Taylor (2014) teigia, kad *integracijos samprata* yra plati, skirtingai taikoma įvairioms reemigravusių asmenų kategorijoms. Plačiąja prasme integracija gali būti suvokiama kaip abipusis adaptacijos procesas tarp reemigravusio asmens ir priimančios visuomenės. Anot autoriaus, svarbu pabrėžti integracijos svarbą įvairiose srityse (pvz., integracija į darbo rinką, švietimo sistemą ir būsto galimybes: socialinių paslaugų teikimo infrastruktūra ir gaunama socialine parama).

L. Thaut (2016) išskiria *reemigravusių asmenų integracijos lygmenis*: integracijos priemonės (užimtumas, būstas, švietimas ir sveikatos priežiūra) socialiniai ryšiai; įgūdžiai, kompetencijos (kalba, kultūrinių normų supratimas, saugumas ir stabilumas); integracijos pagrindas (teisės ir pilietybė). Tuo tarpu S. Jean, M. Jimenez (2017) pateikia 4 lygmenų teorinį reemigravusių asmenų integracijos modelį, pritaikant jį Lietuvoje reemigravusių asmenų integracijos analizei. Anot autorių, pagal šį modelį, reemigravusių asmenų integracija apima keturias dimensijas:

➤ *Struktūrinę integraciją*, kuri suprantama kaip lygios teisės ir galimybės užimti pozicijas bei statusą pagrindinėse visuomenės institucijose – ekonominėse struktūrose, darbo rinkoje, švietimo bei kvalifikacijos įgijimo sistemoje, apgyvendinimo, socialinės ir sveikatos apsaugos sistemose bei pilietinių teisių srityje;

➤ *Kultūrinę integraciją*, kuri apima tiek visuomenės, tiek joje gyvenančių reemigravusių asmenų įvairias kultūrinės sąveikos formas ir abipusę adaptaciją;

➤ *Interaktyvią integraciją*, reiškiančią reemigravusių asmenų įsitraukimą į tiesioginius santykius (draugystė, partnerystė, santuoka) ir socialinius tinklus;

➤ *Tapatumo integraciją*, subjektyvų integracijos lygmenį, rodantį, kiek reemigravęs asmuo tapatinasi su tam tikromis etninėmis, vietinėmis, regioninėmis grupėmis.

Reemigravusių asmenų integracijos procese taip pat privalo būti rengiamos ir įgyvendinamos adaptacijos strategijos (žr. 1 lentelę, Chauvet, Mercier, 2014).

Apibendrinant reemigracijos politikos įgyvendinimo metu teikiamų adaptacijos ir integracijos paslaugų reemigravusiems į Lietuvą asmenims vertinimą, galima teigti, kad šių asmenų adaptacijos ir integracijos procesams kuriami planai, kuriuose numatomos metodikos ir strategijos, skirtos užtikrinti sėkmingus reemigravusių asmenų integracijos valstybėje procesus bei jų gerbūvį.

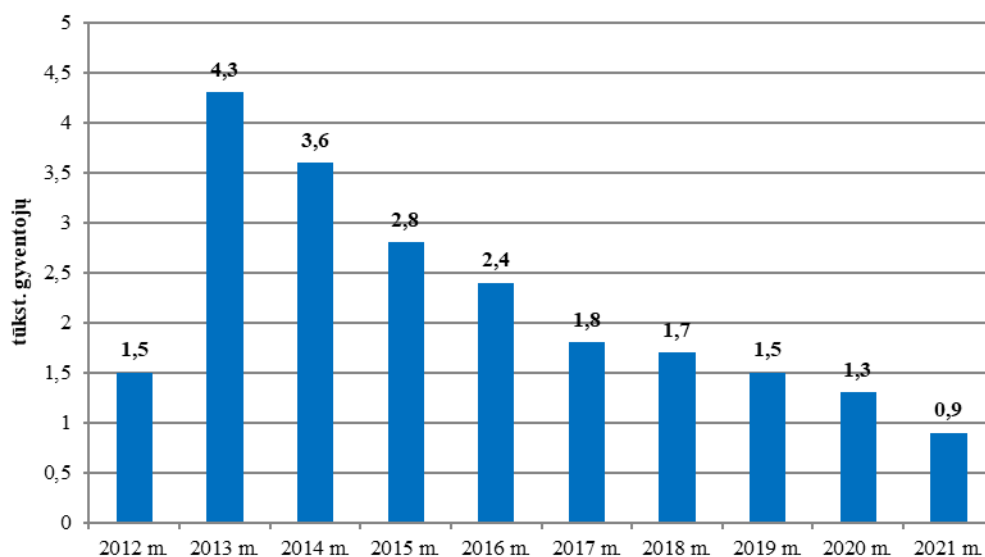
1 lentelė. Reemigravusių asmenų adaptacijos ir integracijos strategijos

Strategija	Strategijos paaiškinimas
<i>Paramos gavimas adaptacijai rinkos ekonomikos sąlygomis</i>	Reemigravusiems privalo būti suteikiamos palankios pragyvenimo sąlygos juos priimančioje valstybėje – tai galimybės gauti (išsinuomoti būstą), gauti piniginę paramą, kuri padėtų pragyventi šalies rinkos ekonomikos sąlygomis.
<i>„Naujo starto strategija“</i>	Galimybė pakeisti socialinę, ekonominę aplinką, pradėti gyvenimą „iš naujo“.
<i>Išsilavinimo strategija</i>	Reemigravusiems asmenims privalo būti sudarytos palankios mokymosi sąlygos, padėsiančios jiems prisiminti valstybinę kalbą, kad galėtų ne tik bendrauti bei mokėti kalbą, bet ir sėkmingai įsilieti į darbo rinką.
<i>Santykinės gerovės padidinimo strategija</i>	Reemigravę asmenys siekia pagerinti savo gyvenimo lygį bei užsitikrinti gerbūvį.
<i>Įgūdžių įgijimo ir išnaudojimo strategija</i>	Reemigracija siekiant pasinaudoti gimtosios valstybės darbo rinkos teikiamomis galimybėmis.
<i>Šeimos sujungimo strategija</i>	Reemigracija siekiant gyventi kartu su šeima arba artimaisiais.

Šaltinis: sudaryta pagal L. Chauvet, M. Marcier (2014). Do Return Migrants Transfer Political Norms to their Origin Country? Journal of Comparative Economics. 42 (3), p. 555.

Reemigracijos Lietuvos rajonuose situacija ir partnerystės vaidmuo

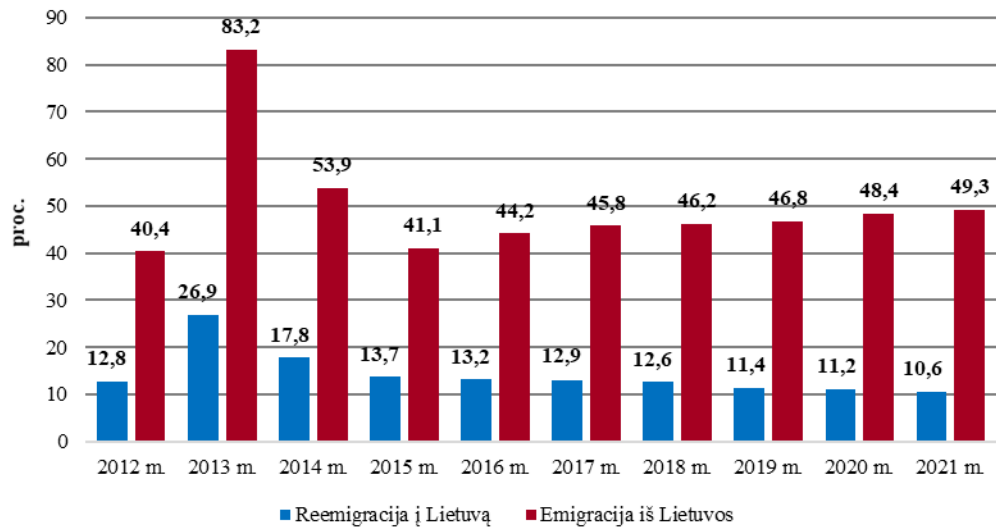
Statistinių duomenų analizės metu buvo siekiama nustatyti reemigravusių į Lietuvą asmenų 2012–2021 m. skaičių. Remiantis pateiktais statistiniais duomenimis, galima teigti, kad reemigravusių į Lietuvą asmenų skaičius kito netolygiai 2013 m., lyginant su 2012 m., reemigravusių asmenų skaičius išaugo 2,8 tūkst. gyventojų (65 proc.), 2014–2021 m. laikotarpiu reemigravusių į Lietuvą asmenų skaičius tolygiai sumažėjo. 2021 m., lyginant su 2014 m., reemigravusių asmenų skaičius sumažėjo 2,7 tūkst. gyventojų (75 proc.) (1 pav.) Atsižvelgiant į pateiktus statistinius duomenis, galima teigti, kad reemigracijos į Lietuvą mažėjimo tendencijas lėmė Lietuvoje 2012–2013 m. įvykusi ekonominė krizė bei užsienio valstybėse sukuriamos palankesnės ekonominės bei socialinės sąlygos emigravusiems asmenims.

1 pav. Reemigravusių į Lietuvą asmenų 2012–2021 m. skaičius tūkst. gyventojų
Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

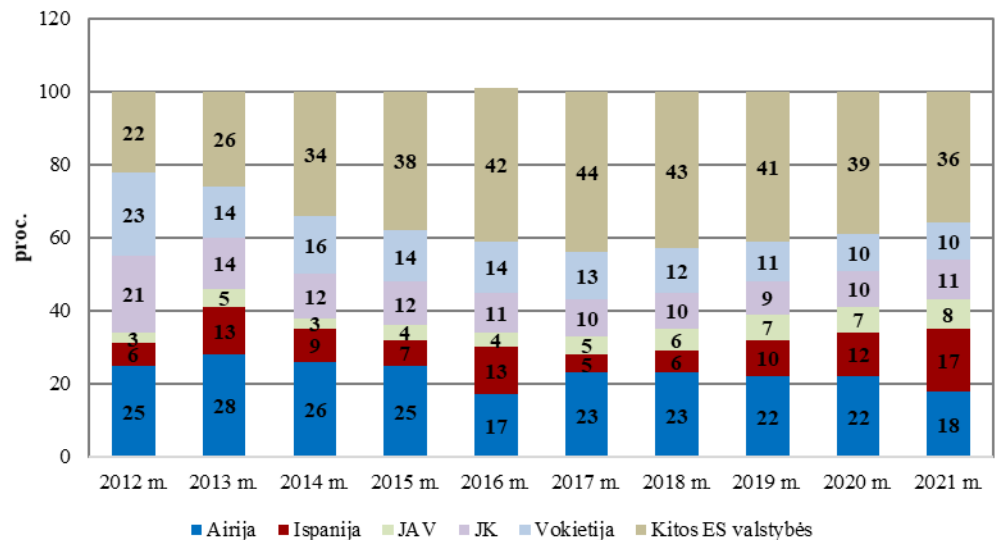
Atlikus reemigracijos į Lietuvą ir emigracijos iš Lietuvos statistinių duomenų lyginamąją analizę buvo nustatyta, kad 2013 m., lyginant su 2012 m., reemigracijos į Lietuvą procesai sumažėjo 14,1 proc., 2021 m., lyginant su 2014 m., reemigracijos procesai sumažėjo 16,3 proc. Vertinant emigracijos iš Lietuvos tendencijas, galima teigti, kad 2013 m., lyginant su 2012 m., reemigracijos iš Lietuvos procesai padidėjo 42,8 proc., 2015 m., lyginant su 2012 m., sumažėjo 41,2 proc., 2021 m., lyginant su 2015 m., padidėjo 8,2 proc. (2 pav.). Įvertinus pateiktus statistinius duomenis, galima teigti, kad emigracijos iš Lietuvos ir reemigracijos į Lietuvą procesų pokyčių tendencijos lėmė Lietuvoje 2012–2013 m. įvykusi ekonominė krizė, kuri paskatino nemažą skaičių Lietuvos visuomenės emigruoti į užsienio šalis bei ieškoti ekonomiškai palankesnių gyvenimo sąlygų. Tačiau 2012–2016 m. buvo nežymi reemigracijos į Lietuvą tendencija, tam įtakos turėjo išvykusios Lietuvos visuomenės dalies gyvenimą užsienio šalyse lėmusios nepalankios gyvenimo: neišdarbinimas, vykimas tik pabaigti mokslus bei negalėjimas pabaigus mokslų įsikurti bei įsidarbinti užsienio valstybėse, nepalanki socializacija

užsienio valstybėje, priešiškas užsienio šalių gyventojų požiūris į emigrantus ir daugelis kitų nepalankių veiksnių, lėmusių Lietuvos piliečių apsisprendimą reemigruoti į Lietuvą.

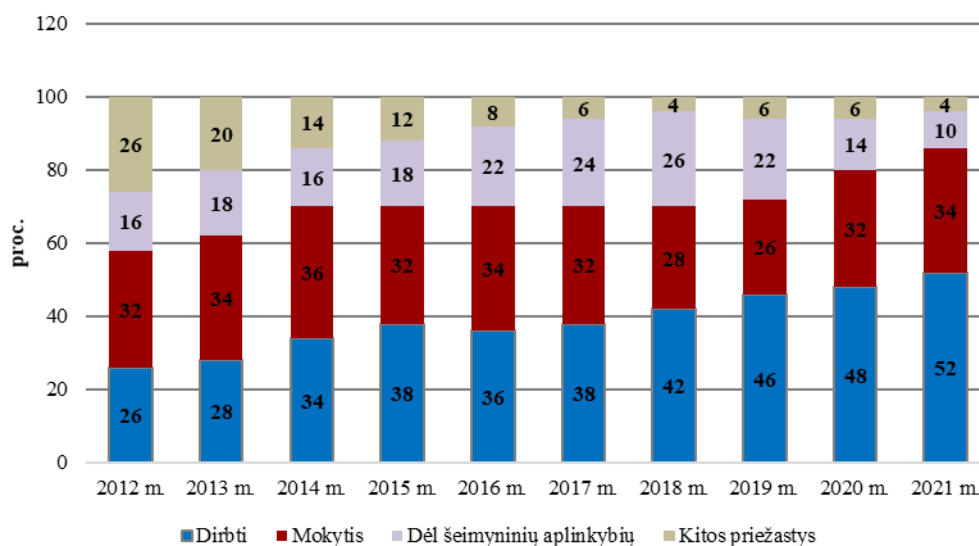
2 pav. Reemigracijos į Lietuvą ir emigracijos iš Lietuvos lyginamoji statistika proc.
Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

Įvertinus reemigracijos iš ES ir kitų pasaulio šalių statistinius duomenis, buvo nustatyta, kad didžioji dalis Lietuvos piliečių 2012–2021 m. laikotarpiu reemigravo iš kitų ES valstybių. Per analizuojamą laikotarpį 2018 m., lyginant su 2012 m., reemigracijos iš kitų ES šalių procesai tolygiai augo ir padidėjo 21 proc. 2021 m., lyginant su 2018 m., reemigravo 7 proc. Nemaža dalis Lietuvos piliečių analizuojamu laikotarpiu išvyko iš Airijos. 2013 m., lyginant su 2012 m., iš Airijos grįžusių Lietuvos piliečių skaičius padidėjo 3 proc., 2014 m., lyginant su 2016 m., sumažėjo 9 proc., 2018 m., lyginant su 2016 m., padidėjo 6 proc., 2021 m., lyginant su 2018 m., sumažėjo 5 proc. Analizuojamu 2012–2021 m. laikotarpiu apie ketvirtadalis Lietuvos piliečių reemigravo iš Vokietijos (13 proc.), Ispanijos (11 proc.), JK (10 proc.), JAV (5 proc.) (3 pav.). Remiantis pateiktais reemigracijos statistiniais duomenimis, galima teigti, kad analizuojamu 2012–2021 m. laikotarpiu daugiau nei trečdalis Lietuvos piliečių reemigravo atgal į Lietuvą iš ekonomiškai išsivysčiusių šalių. Manoma, kad tam įtakos turėjo ekonominių ir socialinių sąlygų neužtikrintumas ar nebuvimas, kultūriniai ir politiniai veiksniai, neigiamas požiūris į emigrantus.

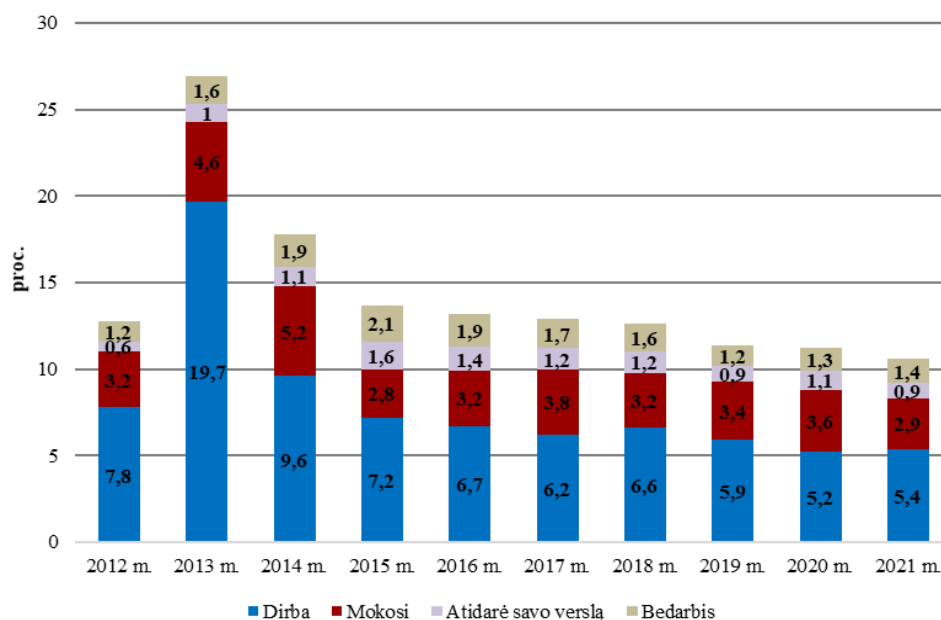
3 pav. Reemigracijos iš ES ir kitų pasaulio šalių statistika proc.
Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

Atlikus statistinių duomenų, susijusių su reemigravusių asmenų priežastimis / tikslais, analizę, pastebėta, jog didžioji dalis Lietuvos piliečių analizuojamu 2012–2021 m. laikotarpiu reemigravo norėdami įsidarbinti Lietuvoje. Per 2012–2021 m. laikotarpį norinčių dirbti Lietuvoje reemigrantų skaičius tolygiai augo ir laikotarpio pabaigoje padidėjo 26 proc. Nemaža dalis reemigrantų į Lietuvą nusprendė grįžti norėdami mokytis. 2014 m., lyginant su 2012 m., norinčių mokytis reemigravusių asmenų skaičius padidėjo 4 proc., 2015 m., lyginant su 2014 m., norinčių mokytis Lietuvoje skaičius sumažėjo 4 proc., 2016 m., lyginant su 2015 m., padidėjo 2 proc., 2019 m., lyginant su 2016 m., sumažėjo 8 proc., 2021 m., lyginant su 2019 m., padidėjo 8 proc. Taip pat nemažą reikšmę tarp reemigracijos į Lietuvą priežasčių turėjo šeimyninės aplinkybės, dėl kurių 2012–2021 m. laikotarpiu per visą analizuojamą laikotarpį vidutiniškai reemigravo 16 proc. Lietuvos piliečių, taip pat reemigracijos procesams analizuojamu laikotarpiu turėjo ir kitos priežastys, dėl kurių vidutiniškai į Lietuvą reemigravo 22 proc. šalies piliečių (4 pav.).

4 pav. Reemigravusių į Lietuvą pagal priežastis / tikslus statistika proc.
Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos Migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

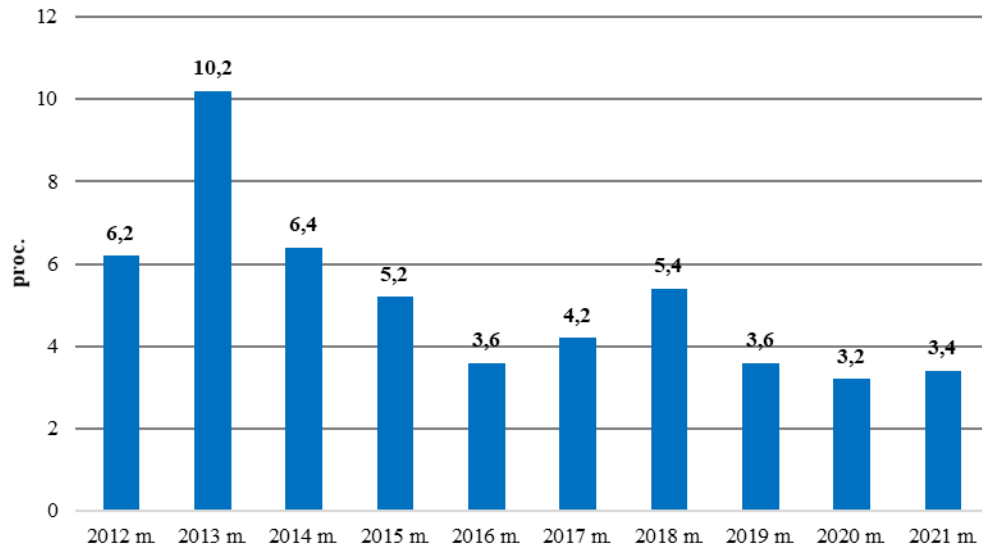
Įvertinus reemigravusių asmenų pagal užimtumą statistinius duomenis, nustatyta, kad didžioji dalis reemigravusių 2012–2021 m. į Lietuvą piliečių dirba – vidutiniškai 14,5 proc., mokosi – vidutiniškai 1,8 proc., atidarė savo verslą – vidutiniškai 1 proc., bedarbiai – vidutiniškai 0,9 proc. (5 pav.).

5 pav. Reemigravusių pagal užimtumą statistika proc.

Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

Išanalizavus reemigravusių asmenų, dalyvaujančių reemigracijos programose, statistinius duomenis, atskleista, kad 2013 m., lyginant su 2012 m., reemigravusių į Lietuvą šalies piliečių skaičius augo 4 proc., 2016 m., lyginant su 2013 m., šis skaičius sumažėjo 6,6 proc., 2018 m., lyginant su 2016 m., padidėjo 1,8 proc., 2020 m., lyginant su 2018 m., sumažėjo 2,2 proc., 2021 m., lyginant su 2020 m., padidėjo 0,2 proc. (6 pav.).

6 pav. Reemigravusių asmenų, dalyvaujančių reemigracijos programose, statistika proc.

Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos migracijos departamento pateiktą informaciją (2022)

Analizuojant partnerystės vaidmenį, įgyvendinant Šilutės rajono vietos plėtros strategijas, buvo atliktas Šilutės rajono savivaldybės ir vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“ bei „Žuvėjų kraštas“ projekto turinio tyrimas, įgyvendinant ES struktūrinių fondų, finansuojamų partnerystės 2020–2023 metų projektų rengimą ir įgyvendinimą.

2 lentelė. Šilutės rajono savivaldybės ir vietos veiklos grupių „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“ ir „Žuvėjų kraštas“ partnerystės projektai 2020–2023 metų laikotarpiu

Projekto pavadinimas	Projekto vykdytojas	Projekto partneriai	Projekto biudžetas	Laikotarpis
„Socialinis dialogas: partnerystė gyvenimos kokybei“	Šilutės turizmo informacijos centras	VVG „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“ ir „Žuvėjų kraštas“	36 600,00 Eur (iš kurių 33 874,00 Eur iš ES struktūrinių fondų)	2021–2023 m.

Projekto „Socialinis dialogas: partnerystė gyvenimos kokybei“ vykdytojas Šilutės turizmo informacijos centras. Projekto pagrindiniai partneriai, prisidedantys prie projekto įgyvendinimo, – vietos veiklos grupės „Lamatos žemė“, „Pamario kraštas“ ir „Žuvėjų kraštas“.

Pagrindinis „Socialinis dialogas: partnerystė gyvenimos kokybei“ projekto tikslas nukreiptas į sugrįžusių iš emigracijos šalies piliečių, imigrantų (kuriems priskiriami ir pabėgėliai) integracijos Lietuvoje procesų įgyvendinimą. Projekto rengimo pagrindu tapo tai, kad kiekvienais metais į Lietuvą atvyksta gyventi žmonės iš įvairių pasaulio valstybių: mokytis, dirbti, steigti verslą, gyventi su savo šeimos nariais ar kitais tikslais. Imigrantų padėtis reemigravus į Lietuvą vertinama kaip ganėtinai sudėtinga: nelengvos socializacijos ir kultūrinės integracijos galimybės. Atsižvelgiant į tai, kad Jungtinėje Karalystėje įvykus *Brexit* procesams bei 2020 metais pasireiškus Covid-19 ir dėl jo ne tik Lietuvoje, bet ir daugumoje pasaulio šalių įvykus įmonių bankrotams bei mažinant dirbančių įmonėse skaičių dėl karantino įvestų apribojimų, nemažas skaičius šalies piliečių, netekę darbo vietų, reemigravo į Lietuvą. Įvertinus reemigracijos procesų augimą buvo nuspręsta padėti grįžusiems į Lietuvą asmenims sumažinti socialinę atskirtį bei pasitelkus partnerystės projektus padėti jiems integruotis į darbo rinką.

Išvados

1. Partnerystė – tai valstybėje, jos teritoriniuose vienetuose bei rajonuose įgyvendinami administraciniai procesai, kurių pagrindinis tikslas yra organizuoti vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą su privačiomis organizacijomis bei

vietos veiklos grupėmis, siekiant vystyti rajonų bei teritorinių valstybės vienetų infrastruktūrą. Ši sąvoka taip pat apibrėžiama kaip vietos savivaldos institucijų ir vietos veiklos grupių bendradarbiavimas, nukreiptas įgyvendinti savivaldybių teritorijų infrastruktūros plėtros procesus, pasitelkiant ES struktūrinių fondų teikiamą paramą. ES struktūrinių fondų paramos skyrimo ir teikimo procesas apima partnerystės projektų veiksmų programos planavimą, stebėsenos procesų įgyvendinimą, projekto partnerių dalyvavimą, įgyvendinant partnerystės programas, bei partnerystės programų įgyvendinimo kontrolės vykdymą.

2. Reemigracija suprantama kaip gyventojų migracija iš užsienio šalies ir grįžimas į gimtąją šalį. Reemigravusių asmenų integracija apima struktūrinę, kultūrinę, interaktyvią ir tapatumo integracijas. Minėtame integracijos procese rengiamos ir įgyvendinamos šios adaptacijos strategijos: paramos gavimas adaptacijai rinkos ekonomikos sąlygomis, „Naujo starto strategija“, išsilavinimo strategija, santykinės gerovės padidinimo strategija, įgūdžių įgijimo ir panaudojimo strategija, šeimos sujungimo strategija, užtikrinanti sėkmingą reemigravusių asmenų integracijos valstybėje procesą bei jų gerbūvį.

3. Apibendrinant statistinių duomenų analizę, galima teigti, kad analizuojamu 2012–2021 m. laikotarpiu dėl 2012–2013 m. įvykusios ekonominės krizės nemažas skaičius gyventojų pradėjo emigruoti į užsienio šalis, tačiau trečdalis Lietuvos piliečių analizuojamu laikotarpiu reemigravo į Lietuvą. Reemigracijos procesams įtakos turėjo ekonominio ir socialinio stabilumo užsienio šalyse užtikrinimo trūkumas, neigiamas požiūris į emigrantus, prastos įsidarbinimo galimybės, mokslų baigimas ir negalėjimas po mokslų užsienyje įsidarbinti pagal įgytą specialybę, šalies elgesys, nepripratimas prie užsienio šalies kultūros ir daugelis kitų veiksnių, lėmusių Lietuvos piliečių apsisprendimą reemigruoti. Nemažą reikšmę apsisprendimui turėjo ir Lietuvoje taikomos reemigracijos programos, kurios padėjo grįžus į Lietuvą resocializuotis ir integruotis. Vietos veiklos grupių „Lamos žemė“, „Pamario kraštas“, „Žuvėjų kraštas“ ir Šilutės rajono savivaldybės partnerystė įgyvendinant vietos projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvensenos kokybei“ gali pagerinti reemigruojančių asmenų adaptacijos ir integracijos procesus, padėti pasiekti projekto tikslą, kuris nukreiptas į sugrįžusių iš emigracijos šalies piliečių, imigrantų (kuriems priskiriami ir pabėgėliai) integraciją Lietuvoje.

Literatūra

1. Abel G. J., Sander N. 2014. Quantifying global international migration flows. *Science*. (343).
2. Ambrose-Oji B. 2022. What kinds of partnership work best for the Forestry Commission. US.
3. Azose J. J., Raftery A. E. 2019. Estimation of emigration, return migration, and transit migration between all pairs of countries. *PNAS*, Vol. 116 (1).
4. Cessarino J. P. 2019. Return migration and development: The significance of migration cycles. US.
5. Chauvet L., Mercier M. 2014. Do Return Migrants Transfer Political Norms to their Origin Country? *Journal of Comparative Economics*, Vol. 42 (3).
6. Cook M. 2022. Companies partnerships and corporate structures. US.
7. Hausmann R., Nedolkoska L. 2017. Effects to Return Migration on the Non-migrants Wages and Employment. US: *CID Faculty Working Paper No. 330*.
8. Jean S., Jimenez M. 2017. The unemployment impact of immigration in OECD countries. *European Journal of Political Economy*. Vol. 27 (2).
9. Kardelis K. 2016. Mokslinių tyrimo metodologija ir metodai. Kaunas.
10. Lietuvos migracijos departamentas. 2022. Migracijos tarnybos metraštis. Vilnius.
11. Nadler R., Kovacs Z., Glorius B., Lang T. 2016. Return migration and Regional Development in Europe. *Mobility Against the Stream*. UK: Palgrave Macmillan.
12. Naudė W., Siegel M., Marchand K. 2017. Migration, entrepreneurship and development: Critical questions. US.
13. Platačiūtė V. 2015. Migrantų integracija Lietuvoje: individualūs ir struktūriniai veiksniai. Kaunas: VDU.
14. Sarig E. 2015. Business Partnerships in Local Government. The open University. Israel.
15. Šilutės miesto VVG „Pamario kraštas“. Strategija 2016–2023: įgyvendinami projektai. Prieiga per internetą: <https://www.pamariokraštas.lt/apie-projekta/igvndinami-projektai> (žiūrėta 2022-03-06)
16. Taylor J. E. 2014. Differential migration, networks, information and risk. *Research on Human Capital Development. Migration, Human Capital and Development*.
17. Thaut L. 2016. EU integration and emigration consequences: The case of Lithuania. *International Migration*. 47 (1).
18. Villarreal A., Tamborini C. R. 2018. Economic Assimilation: Evidence from Longitudinal Earnings Records. *American Sociological Review*, Vol. 83 (4).
19. Wahba J. 2015. Selection, selection, selection: the impact of return migration. *Journal of Population Economics*, Vol. 28 (3).

SITUATION OF REEMIGRATION AND PARTNERSHIP IN LITHUANIAN DISTRICTS

Summary

Object of the research – the role of the partnership between Šilutė District Municipality and the local action groups “Lamatos žemė“, “Pamario kraštas“, “Žuvėjų kraštas“ in implementation of the local project “Social dialogue: partnership for quality of life”, aimed at improving adaptation and integration processes of the re-emigrating persons.

Methods of the research: while analyzing the role of the partnership between Šilutė District Municipality and the local action groups “Lamatos žemė“, “Pamario kraštas“, “Žuvėjų kraštas” in implementation of the local project “Social dialogue: partnership for quality of life“, aimed at improving adaptation and integration processes of the re-emigrating persons, the following methods of research were applied: theoretical – analysis of scientific literature, during which the description of the partnership and the significance of the partnership in the implementation of the district’s local development strategies and project is reviewed; quantitative – statistical study, during which systematization, analysis and evaluation of the collected statistical data was performed. The analysis of re-emigration processes in Lithuania used the statistical data provided by Statistics Lithuania for the period of 2012 – 2021. The data helped to compare re-emigration and immigration trends, to review the situation of employment of re-emigrants and the trends of participation in re-emigration partnership programmes.

Summarized research results, their interpretation, conclusions. According to the analysis of statistical data, it might be argued that during the period of 2012 – 2021, due to the economic crisis of 2012 – 2013, a significant number of the population started emigrating to foreign countries, however, one third of Lithuanian citizens re-emigrated to Lithuania. Re-emigration processes were influenced by the lack of ensuring economic and social stability abroad for emigrants, negative attitudes towards emigrants, poor employment opportunities, graduation and inability to find employment abroad after studies, the country’s behaviour, lack of familiarity with foreign culture and many other factors that determined their decision to re-emigrate. Furthermore, the re-emigration programmes, implemented in Lithuania, aimed at helping to re-socialize and re-integrate, also had a significant impact on this decision.

The partnership between the local action groups “Lamatos žemė“, “Pamario kraštas“, “Žuvėjų kraštas” and Šilutė District Municipality in implementation of the local project “Social dialogue: partnership for quality of life” can improve the adaptation and integration processes of re-emigrants, and help to achieve to goal of the project, which is aimed at the integration of returnees and immigrants (including refugees) in Lithuania.

Keywords: partnership, partnership project, re-migration